

ગુજરાતી પ્રજાની વિશેષતા કઈ કઈ? એક નહિ, અનેક. જેમ કે ગુજરાતી પ્રજા અત્યંત સાહસિક પ્રજા. સહિષ્ણુ તો ખરી જ. આ ઉપરાંત પ્રજામાં સમય સંજોગો પ્રમાણે વર્તી લેવાની સમાધાન વૃત્તિ પણ અત્યંત જોરદાર. આ બધાના જોરે તો ગુજરાતી પ્રજા વિશ્વના ૧૫૦થી વધુ દેશોમાં પ્રસરી છે.

જેમ ગુજરાતીઓમાં ઘણા ગુણો છે તેમ કેટલીક ઊંડીને આંખે (વળગે નહિ, પણ) ખુંચે તેવી મર્યાદાઓ પણ છે. એમાં એક મર્યાદા છે ભાષા પ્રત્યેની ઉપેક્ષાવૃત્તિની. ગુજરાતીઓ પોતાની માતૃભાષા પ્રત્યે ઘણા બેદરકાર છે. માતૃભાષા પ્રત્યેનો પ્રેમ તો જવા દો. તેના પ્રત્યે લાગણી પણ નહિ. બે બંગાળીઓ કે બે મહારાષ્ટ્રિયનો ભેગા મળે એટલે પોતાની માતૃભાષામાં વાત કરવાનો આગ્રહ રાખે, જ્યારે ગુજરાતીઓ? ગુજરાતીઓ તરત જ અંગ્રેજીમાં શરૂ થઈ જશે. ગુજરાતીઓ અંગ્રેજી બોલવામાં ઔરવ, સ્ટેટસ કે સન્માન સમજે એ તો સમજ્યા, હવે સ્થિતિ એવી થવા લાગી છે કે ગુજરાતીઓ ગુજરાતી ભાષામાં બોલવામાં નાનમ અનુભવવા લાગ્યા છે.

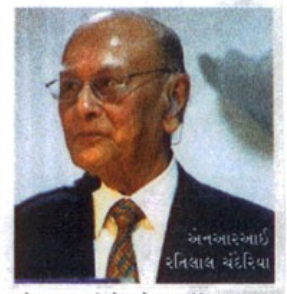
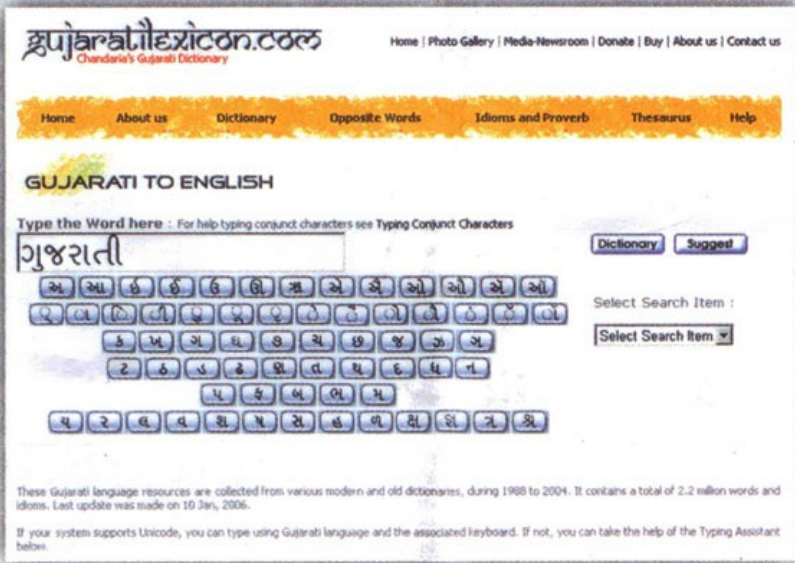
આવી સ્થિતિમાં એક ભાષાપ્રેમી, એક વાતનપ્રેમી ઉદ્યોગપતિએ એક અપવાદરૂપ, એક નમૂનેદાર અને એક પ્રેરક કામ કર્યું છે.

એ વ્યક્તિનું નામ છે રતિલાલ ચંદેરિયા. ગુજરાતી ભાષા અંગ્રેજી ભાષાના આક્રમણ સામે હાંધી રહી છે તેવો હેવાબળાપો તો અનેક લોકો કહે છે, પરંતુ આ એક વ્યક્તિને એવું થયું કે અંગ્રેજી ભાષા સામે માં મચકોડવાને બદલે તેની જ મદદ લઈને ગુજરાતી ભાષાને જીવંત રાખવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ. તેમણે એવું મહત્વનું કામ કર્યું છે કે ગુજરાત કે ભારતમાં જ વસેલા નહિ, પરંતુ સમગ્ર વિશ્વમાં વસતા ગુજરાતીઓ તેમના આભારી રહેશે. તેમના દષ્ટિપૂર્વકના આ પુરુષાર્થથી ભાવિ પેઢીઓને ગુજરાતી ભાષા સુલભ બની છે.

રતિલાલ ચંદેરિયા વેપારી માણસ. તેમને ખ્યાલ આવે કે આપણો માલ ખપાવવો હોય તો તેનું પેકેજિંગ-માર્કેટિંગ કઈ રીતે કરવું જોઈએ? અત્યારે કોમ્પ્યુટર-અંગ્રેજી ભાષાનો જમાનો છે. ગુજરાતીને જિવાડવા માટે આ બન્નેનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ. કોઈ પણ વ્યક્તિ દુનિયામાં કોઈ પણ ખૂણામાં બેસીને એક બટન દબાવે કે તેને ગુજરાતીનો જે શબ્દ જોઈતો હોય તે પણ મળી જાય. 'કોમ્પ્યુટરસેવી' પેઢી સુધી પહોંચવા માટેનો એકમાત્ર માર્ગ તેમણે આંખી બતાવ્યો.

તેમનું બહોળું કુટુંબ, ઠેર ઠેર વેપારધંધાનું સામ્રાજ્ય, લક્ષ્મીદેવીની મહેર અને મગજમાં આ એક જ ધૂન, આ બધાનો સરવાળો એટલે 'ગુજરાતીલેક્સિકોનડોટકોમ'. (www.gujaratilexicon.com)

વતનપ્રેમ આ રીતે પણ વ્યક્ત થઈ શકે: ગુજરાતી વેબ શબ્દકોશનું નિર્માણ

અનંદારામ ચૌધરી રતિલાલ ચંદેરિયા

એક ગુજરાતી લેન્ગવેજ', શાંતિલાલ શાહ (દામકાકર) રચિત 'વિરુદ્ધાર્થ શબ્દકોશ' અને ઈશ્વર દવે રચિત 'યિસોરસ'માંથી કેટલાક શબ્દોને સ્થાન અપાયું છે. વર્તમાન અને ભાવિ પેઢીઓની જરૂરિયાતને પૂરી કરે તેવી રચના ડિક્શનરીમાં છે. આ તમામ કોશોને આવરી લેતો આ પ્રકારનો પ્રથમ તેમ જ એકમાત્ર શબ્દકોશ છે.

આ ડિક્શનરીમાં અદ્યતન ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ થયો છે. શબ્દભંડોળનાં વિવિધ રૂપાંતરનું કોમ્પ્યુટરાઈઝેશન કરાયું છે. અહીં 'ગુજરાતી સ્પેલચેકર' પણ ઉપલબ્ધ છે. આ આખા ઉપકરનનું મુખ્ય કાર્ય સ્પેલચેકરનું સર્જન છે. ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદમાં તત્કાલીન પ્રમુખ ધીરુભદ્રેન પટેલે આ પ્રોજેક્ટ પાછળ અનેક કલાક ખર્ચ્યાં છે. ધીરુભદ્રેન કહે છે, 'ગુજરાત સરકાર, ગુજરાતની યુનિવર્સિટીઓ અને અમારા જેવી સાહિત્ય પરિષદે જે કામ કરવાનાં છે તે કામ તમે કહી રહ્યા છો.' ગુજરાતી ભાષામાં કામ કરતાં દરેક સામયિક, ભાષા-સાહિત્યક્ષેત્રે કામ કરતી કેટલીક સંસ્થાઓ, શાળા-કોલેજો-યુનિવર્સિટીઓને આ ડિક્શનરીનો કાયદો થશે. આ ઉપરાંત ગુજરાતીમાં વ્યવહાર કરતી ગુજરાત સરકાર, અનેકવિધ ખાતાંઓ, સરકારી દફતરો વધુ સારી રીતે અને ઝડપથી કામ કરી શકશે. દેશવિદેશમાં વસેલા અનેક દરિયાપાર વસતા ગુજરાતીઓ તથા ગુજરાતી ભાષામાં રસ ધરાવતા ગુજરાતીઓને મદદરૂપ થઈ શકવાની આ ડિક્શનરીમાં ક્ષમતા છે.

(પૂરક લેખ પાના નં. ૪૫૨)

નેરોબીમાં જન્મેલા અને અત્યારે ટાઈ વર્ષની વય ધરાવતા રતિલાલ ચંદેરિયાએ પૂરા બે દાયકાના અવિરત અને ભગીરથ પ્રયાસોથી હમણાં આ પુર્ણ કર્યું છે. એક સફળ ઉદ્યોગપતિ હોવા ઉપરાંત તેઓ લોકહિતની ઘણી જાહેર સંસ્થાઓના સ્થાપક-સંવર્ધક તરીકે પણ ઓળખાય છે. હવે તેમની એક નવી ઓળખ થઈ છે, એ છે ભાષાપ્રેમી તરીકેની ઓળખ.

ગુજરાતી ભાષામાં રસ ધરાવતી વર્તમાન અને ભાવિ પેઢીની જરૂરિયાતો

કવર સ્ટોરી રમેશ તાળા અને વિપુલ ભટ્ટ

પૂરી કરે તેવી ગુજરાતી ડિક્શનરીનું તેમણે સર્જન કર્યું છે જે આ પ્રકારની પ્રથમ ડિક્શનરી છે. રતિલાલ ચંદેરિયા એવા મહાનુભાવ છે, જેમણે વર્ષો પહેલાં ગુજરાતી ડિજિટલ ડિક્શનરીનો પ્રોજેક્ટ હાથ ધર્યો હતો અને હમણાં પૂરો કર્યો છે. ગુજરાતી ડ્રાયસ્પોરાના અગ્રણી ઉદ્યોગપતિ જૂથ ચંદેરિયા પરિવારે કેન્યાના

પાટનગર નેરોબીથી શરૂ કરેલો ધંધો અત્યારે વિશ્વમાં ઠેર ઠેર વિકસ્યો છે. શરૂઆતમાં વર્ષો આફ્રિકામાં પસાર કર્યા પછી રતિલાલ ચંદેરિયાને શાળા-કોલેજનું શિક્ષણ ખાસ મળ્યું નહોતું. તેઓ ૧૯૪૬માં જૂનું રેમિંગ્ટન ગુજરાતી ટાઈપરાઈટર ખરીદી જાતે જ શીખ્યા. ગુજરાતી ભાષાને આધુનિક ઉપકરણોનો લાભ મળે તેવી તેમની ઈચ્છા હતી.

૧૩મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૬. મુંબઈના ચર્ચગેટમાં વાલચંદ હીરાચંદ હોલમાં સાહિત્યકાર ધીરુભદ્રેન પટેલના હસ્તે 'ગુજરાતીલેક્સિકોનડોટકોમ'નું વિમોચન થયું ત્યારે તેમની એ ઈચ્છા પૂર્ણ થઈ.

સૌથી વધારે આનંદની વાત તો એ છે કે આમાં બધા સુધારા-વધારા-ઉમેરાને પૂરેપૂરો અવકાશ છે. જે વિદ્વાનોને આ વેબસાઈટમાં કશી ઊણપ દેખાય તેઓ પણ ધ્યાન ખેંચી શકે છે, જેથી આમાં ફેરફાર થઈ શકે. જો કોઈ રસ લે તો લોકોબોલીના શબ્દો પણ ઉમેરી શકાય છે.

સાહિત્યકાર ધીરુભદ્રેન પટેલ કહે છે, 'તમને બધાને અને ભવિષ્યમાં આ વેબસાઈટનો ઉપયોગ કરનાર તમામને

મારી વિનંતી છે કે જ્યાં જ્યાં તમને અર્થસભર ગુજરાતી શબ્દો જોડે ત્યાંથી એમને વીણી લેજો અને અહીં તેમનો ઉમેરો કરજો. બાકી બીજી ચાલુ વપરાશની ભારતીય અને બિનભારતીય ભાષાઓના કેટલાય શબ્દો તો આપણને ખ્યાલ પણ ન આવે એટલી સહેલાઈથી આપણા ભાષાભંડોળમાં પ્રવેશેલા છે. તેથી ગુજરાતી ભાષા અભગ્રાઈ નથી, વધુ સમૃદ્ધ બની છે.' સમૃદ્ધ ગુજરાતી ભાષા વધુ સમૃદ્ધ બને તે માટે રતિલાલ ચંદેરિયાએ દરિયાપાર રહીને પણ અણથક પ્રયત્નો કરી 'ગુજરાતી ડિજિટલ ડિક્શનરી' તૈયાર કરીને ગુજરાતી ભાષાની બહુ મોટી સેવા કરી છે.

આ ડિજિટલ ડિક્શનરીમાં ગુજરાત વિદ્યાપીઠ દ્વારા પ્રકાશિત 'ખિસ્સાકોશ', 'વિનિત જોડણીકોશ' અને 'સાર્થ ગુજરાતી જોડણીકોશ', કેશવરામ કે. શાસ્ત્રી સંપાદિત 'બ્રહ્મ ગુજરાતી કોશ'ના બન્ને ખંડો, પાંદુરંગ ગણેશ દેશપાંડે રચિત ગુજરાતી-અંગ્રેજી અને અંગ્રેજી-ગુજરાતી શબ્દકોશો, નરહરિ કે. ભટ્ટ સંપાદિત 'અંગ્રેજી-ગુજરાતી વિનયન શબ્દકોશ', પ્રભોપ પંડિત રચિત 'ફોનેટિક એન્ડ મોર્ફોલોજીકલ ડિક્કવન્સી

લેખકો જીતેનંદનસંવા સંવાહદાતા છે.

ભૂંસાતી જતી ગુજરાતી ભાષાના વિકાસ માટે આધુનિક ટેકનોલોજીનો સુંદર ઉપયોગ

આ શબ્દકોશની સામગ્રી કેટલાક અનુદાન સામે મેળવી શકાયો. આ કાર્ય કાયમ માટે ચાલુ રાખી શકાય તે માટે આવા અનુદાનનો ઉપયોગ કરાયો. આ ડિક્શનરીમાં શબ્દાર્થ, જોડણી અને વિરુદ્ધાર્થ છે. આ ડિક્શનરીમાં લગભગ ૨૦ લાખથી વધારે સંજ્ઞાઓ અને શબ્દો છે. અંગ્રેજીમાંથી ગુજરાતીના ૩૨૦૩૪, ગુજરાતીમાંથી અંગ્રેજીના ૪૭૯૩૬, ગુજરાતીમાંથી ગુજરાતીના ૧૪૯૭૦૯, વિરુદ્ધ શબ્દો ૫૧૪૪ અને રૂઢિપ્રયોગો ૧૫૬૯૪ છે. અત્યારે આ ડિક્શનરી ઈન્ટરનેટ પર વેબસાઈટ પર મુકાઈ છે.

સૌથી મહત્વની વાત એ છે કે આ વેબસાઈટ www.gujaratilexicon.com પર બધી જ સામગ્રી હોવાથી વિશ્વમાં ગમે ત્યાં વાંચી શકાય છે. આપણી ભાષાઓ માટે વિવિધ પ્રકારના ફોન્ટને લીધે ઝંઝટ થાય છે, પરંતુ આમાં તો આધુનિક ટેકનોલોજી અપનાવી 'યુનિકોડ'નો ઉપયોગ થયો હોવાથી વાંચવાનું સરળ થઈ ગયું છે. ભૂલો સુધારવા માટે બીજી આવૃત્તિ બહાર પડે તેની રાહ જોવાની પણ જરૂર નથી. જેમ જેમ ભૂલો મળતી જાય છે તેમ તેમ સુધારી શકાય છે.

ગુજરાતી શબ્દો લખવા માટે સરળ રીતે ઉપયોગમાં લઈ શકાય તેવું ક્રી-બોર્ડ બનાવાયું છે. માઉસ-કી દબાવીને આસાનીથી અને કોઈ પણ જાતની તાલીમ વગર આ ક્રી-બોર્ડ વાપરી શકાય છે. સાધનનો ઉપયોગ કરનારને સરળ સૂચનો આપવાની પણ આ વેબસાઈટમાં વ્યવસ્થા છે.

રતિલાલ ચંદેરિયા કહે છે, 'આ પ્રોજેક્ટ પૂરો થયો, પણ મને તેમાં ઝાઝાં વર્ષ લાગ્યાં. તે માટે મારે સારી અને મહેનત કરવી પડી, પરંતુ આજે મને સંતોષ છે કે મારું ધ્યેય સિદ્ધ થયું છે. ૨૦૦૫નું વર્ષ ફળદાયી નીવડ્યું છે. નવી ડિક્શનરી પૂરી થઈ છે, જેને વેબસાઈટ પર જાહેરમાં મુકી છે. મારું સપનું અને મહેનત લગભગ પૂર્ણ થયાં છે. લગભગ એટલા માટે કે સામગ્રીના સંપાદન, વર્ગીકરણ અને ડિક્ઝિટલાઈઝેશનમાં અમે પૂરતી કાળજી રાખી છે છતાં કોઈક ભૂલ તો રહી ગઈ હોય. આ ડિક્ઝિટલ પ્રોજેક્ટ હોવાથી તેમાં સરળતાથી અને વિના ખર્ચ સુધારા થઈ શકે છે. બીજી રીતે કહીએ તો ડિક્ઝિટલ પ્રોજેક્ટ એક રીતે 'ખુલ જા સિમસિમ' પ્રકારનો હોય છે. તેમાં જરૂરિયાત પ્રમાણે ફેરફાર કરી શકાય છે. આ પ્રોજેક્ટ તેમાં અપવાદ નથી. ભાષા સતત પરિવર્તનશીલ છે. તેથી તેને લગતી કોઈ પણ બાબતમાં ફેરફાર થતા રહેવાના. અમને આશા છે કે વિશ્વભરની શાળાઓ, પુસ્તકાલયો અને વિદ્યાપીઠો તેનો લાભ લેશે અને તેમના તરફથી અમને સૂચનો પણ મળશે. સૂચનો મળતાં જશે તેમ તેને મુલવી અમે ઉપલબ્ધ સામગ્રીમાં જરૂરી

ગુજરાતી વેબ ડિક્ઝિટલ ડિક્શનરી અંગે અમદાવાદસ્થિત જાણીતા ભાષાશાસ્ત્રી કે. કા. શાસ્ત્રી સાથે ચર્ચા કરતા રતિલાલ ચંદેરિયા તથા અન્યો. (ફોટોસોજન્ય: રતિલાલ ચંદેરિયા)

સુધારાવધારા કરતાં રહીશું. અમે આ પ્રોજેક્ટને બાજનજરે જોતા રહીશું. નવો વિચાર આવશે તો જરૂરી પગલાં લઈશું.' પરંતુ આ ભાષાયાત્રા શરૂ કેવી રીતે થઈ? 'તે માટે તો બે દાયકા પાછળ જવું પડશે. કેન્યા-ઈસ્ટ આફ્રિકામાં પરત આવતાં જ હું વ્યવસાયમાં ડૂબી ગયો. અહીં તો બધો વ્યવહાર અંગ્રેજીમાં, પરંતુ ગુજરાતી માટેનો મારો લગાવ અકબંધ ગુજરાતીને કેમ વીસરાય! આ ભાષા તો મને ગળથૂંથીમાંથી મળેલી. મને થતું કે અંગ્રેજીની જેમ આધુનિક ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરી ગુજરાતીમાં ટાઈપ કરી શકીએ તો! મારું પ્રાથમિક શિક્ષણ કેન્યામાં, જ્યાં થોડુંક ગુજરાતી એક વિષય તરીકે શીખેલો. પછી બીજું વિશ્વયુદ્ધ ફાટી નીકળતાં મારે છ વર્ષ ૧૯૪૦થી ૧૯૪૬ ભારતમાં પસાર કરવા પડ્યાં. તે દિવસોમાં મેં એક જૂનું રેમિંગ્ટન ટાઈપરાઈટર ખરીદ્યું અને મારી જાતે જ ટીકટીક કરવા લાગ્યો. યુદ્ધ પૂરું થતાં કેન્યા પાછા આવ્યો અને પંથામાં ડૂબી ગયો. પંથો બરાબર જામ્યો અને દુનિયાના બીજા દેશોમાં વિકસ્યો. ૧૯૬૫માં લંડન સ્થાયી થયો. ૬૦ વર્ષ પૂરાં થયાં ત્યારે ગુજરાતી લખવાની મારી ઉત્કંઠા ફરી જાગી. તે દરમિયાન ઇલેક્ટ્રોનિક ટાઈપરાઈટરો આવ્યાં, પરંતુ ૧૯૮૦થી ૧૯૮૬ ભારતમાં ફેરવવામાં ઇલેક્ટ્રિક ટાઈપરાઈટરમાં ફેરવવામાં ત્યાર પછી કોમ્પ્યુટર આવ્યાં અને

ઇલેક્ટ્રોનિક ટાઈપરાઈટરો સાર્થક પર પકેલાઈ ગયા. કોમ્પ્યુટર તો આવ્યું, પણ ગુજરાતી ફોન્ટ વગર. એટલે મેં ગુજરાતી ફોન્ટ બનાવી આપતી કંપનીની શોધ આદરી. એપલ મેકિન્ટોશ, આઈબીએમ અને બીજી કંપનીઓનો સંપર્ક કરી ગુજરાતી ફોન્ટ નિષ્કાવવાની શક્યતા વિશે ચર્ચા કરી. હું તે માટે ભારત પણ આવ્યો. ટાટા કંપનીએ દેવનાગરી ફોન્ટ બનાવ્યા હતા, પરંતુ કશું બરાબર જામ્યું નહિ. તે દરમિયાન એક નવી ઘટના બની, જેનાથી આ પ્રોજેક્ટને નવી દિશામાં વળાંક મળ્યો. મારો ભત્રીજો રાજ અમેરિકામાં એમબીએ પૂર્ણ કરી લંડન આવ્યો. અમારો કાયમી વસવાટ લંડન છે. મારા બાપ-દાદા માલોમ ભારત છોડી કેન્યા ગયા હતા. કેન્યા અમારી માતૃભૂમિ બની. સંજોગવશાત્ અમારે કેન્યા છોડી લંડન આવવું પડ્યું. એક અર્થમાં અમે બે માતૃભૂમિ છોડી અને યુ. કે. ને ત્રીજી માતૃભૂમિ બનાવી. મારો ભત્રીજો પોતાની સાથે એપલનું કોમ્પ્યુટર લેતો આવ્યો. તેણે મને કોમ્પ્યુટર શીખવાડ્યું, પરંતુ મારે તો ગુજરાતી ફોન્ટ જોઈતા હતા એટલે ફરીથી ગુજરાતી ફોન્ટ બનાવી આપનારની શોધ શરૂ કરી. પૈસાનો તો સવાલ જ નહોતો. આ જ અરસામાં પરિસ્થિતિ બદલાઈ ગઈ. મારે ગુલાબદાસ જોરકરને મળવાનું થયું. તેમણે

અમેરિકાસ્થિત મધુ રાય ગુજરાતી ફોન્ટ બનાવતા હોવાની ભાજ આપી. હકીકત તો એ હતી કે મધુ રાય પોતે ફોન્ટ બનાવવા પ્રયત્નશીલ હતા: આથી મેં તેમનો સંપર્ક કર્યો. તેઓ ફોન્ટ બનાવવામાં સફળ થયા. મેં તેમની પાસેથી ફોન્ટ ખરીદ્યા અને ક્રી-બોર્ડ પણ સવલતભર્યું લાગ્યું. કોમ્પ્યુટર પર ટાઈપ કરતો ગયો તમ તેમ જોડણીની સમસ્યાનો ખ્યાલ આવ્યો. એક જ પાનાં પર અસંખ્ય ભૂલો. મારા જેવા ગુજરાતી બરાબર ન જાણતા લોકોને પણ આ પ્રશ્ન સતાવતો હશે તેવો મને વિચાર આવ્યો. આથી ગુજરાતી સ્પેલચેકર વિશે વિચાર્યું, પણ તે બનાવે કોણ? અમેરિકા, કેનેડા જેવા દેશોમાં જવા છતાં નિષ્કળતા મળતા પાછા મુંબઈ આવ્યા. મેં જાતે જ કામ હાથ પર લીધું. ગુજરાતી સ્પેલચેકર માટે ઉપયોગી શબ્દો ડિક્ઝિટલ ફોર્મમાં ગોઠવ્યા. એ જ વખતે જયેશ પટેલ અને હર્ષદ પટેલ મળી ગયા. તેઓ મારા માટે ટાઈટાઈમ કરવા રાજ થયા. મારા સેક્રેટરી અને ડ્રાઈવર પણ હાથમાં હાથ દેવા માંડ્યા. કામની ઝડપ વધારવા એપલ મેકિન્ટોશ પર કંપોઝ કરતું કોઈ મળે તો કામ બહાર આપવા વિચાર્યું.

સુરેશ દલાલ અને હરકિશન મહેતાની સમજાવટથી 'ચિત્રલેખા'ના તંત્રી મધુ કોટકે તેમના સાપ્તાહિકનું જૂનું મટીરિયલ આપ્યું. દરમિયાન મારા પૂનાના સ્વામી અસંગે આ બધું મારા ક્રી-બોર્ડ પર ટ્રાન્સફર કરવાની રીત વિકસાવી. સૌપ્રથમ ગાંધીજીનો ખિસ્સાકોશ અને સાર્થ જોડણીકોશ, ત્યાર બાદ બુહદ જોડણીકોશ હાથમાં લીધો. આ કામ પૂર્ણ થયા બાદ અંગ્રેજી-ગુજરાતી કોશ હાથમાં લીધો. ગુજરાતી એનઆરઆઈના મનમાં અંગ્રેજી શબ્દ પહેલાં આવે એટલે તેઓને નજર સમક્ષ રાખી આ કામ ઉપાડ્યું. મને ઘણી વાર વિચાર આવે છે કે ગુજરાતી લખ્યા પછી તેના ફોન્ટસને ટ્રાન્સલિટરેટેડ રોમનાઈઝ્ડ ગુજરાતીમાં ફેરવવાની સુવિધા નીપજાવી શકાય તો

રતિલાલ ચંદેરિયા કહે છે, 'આ પ્રોજેક્ટ પૂરો થયો, પણ મને તેમાં ઝાઝાં વર્ષ લાગ્યાં. તે માટે મારે સારી એવી મહેનત કરવી પડી, પરંતુ આજે મને સંતોષ છે કે મારું ધ્યેય સિદ્ધ થયું છે. મારું સપનું અને મહેનત લગભગ પૂર્ણ થયાં છે.'

વિદેશમાં વસતા ગુજરાતીઓની ભાવિ પેઢી ગુજરાતી વાંચી શકે.' આ પ્રોજેક્ટ સરકારે અથવા સાહિત્યિક સંસ્થાઓએ કરવો જોઈએ? 'સરકાર કે સાહિત્યિક સંસ્થાઓ આ કામ વધારે સારી રીતે અને વધુ ઝડપથી કરી શકે તેમ મને લાગે છે. મને વસવસો એટલો જ છે કે મારી પાસે પૂરતા રિસોર્સિંગ, પગથ અને નિષ્ઠા હોવા છતાં ભાષાશાસ્ત્ર અને કોમ્પ્યુટર કુશળતાની મારી અપૂરપના કરણે આ કામ વર્ષો સુધી લંબાયું. મારી ઈચ્છા એ છે કે આ પ્રોજેક્ટ ગુજરાતી ભાષાના વિકાસમાં ફાળો આપે, તેનાથી દેશ-વિદેશમાં વસતા ગુજરાતીઓની જરૂરિયાત પૂરી પડે.'

કોમ્પ્યુટરના જાણકાર-ઉત્સાહી એક જુથ 'ઉત્કર્ષ'એ આ પ્રવૃત્તિમાં રસ દાખવી કોમ્પ્યુટર માટે સરસ ગુજરાતી ઓપરેટિંગ સિસ્ટમ બનાવી છે. આ વેબસાઈટની જવાબદારી તેમણે ઉપાડી છે. 'ઉત્કર્ષ'ના નેજા હેઠળ હવે એક સીડીમાં ડિક્શનરી, સ્પેલચેકર અને તેમની ઓપરેટિંગ સિસ્ટમ બહાર પડે છે. આ સાધનો મેળવવા માટે જે દાનની રકમ આવશે તેને આ પ્રવૃત્તિઓની સહાય માટે વપરાશે. આ પ્રોજેક્ટની તમામ વિગત અને સીડી મેળવવા માટે ચંદેરિયા ફાઉન્ડેશન અથવા 'ઉત્કર્ષ'નો સંપર્ક કરવો. ■

લેખકો જીવીએનએસના સંવાદદાતા છે.

Chandaria Foundation
12, Sudhakar, 26, Narayan
Dabholkar Road, Mumbai-
400006

Phone No: 23634867, 23640724
E-mail: comcraft@vsnl.com

Utkarsh-Radix Solutions
104, Kent Gardens, 51st Road,
TPS3, Borivali (W),
Mumbai-400092

Phone No: 28990490, 28990507
E-mail: support@utkarsh.org

Welcome to Chandaria's
Gujarati Dictionary

Explaining meanings of more than
2.2 million words (In Unicode
Encoding) and Gujarati Spellchecker

